Zeitung« j. m. Siis avaldas E. hulga ajaloolisi artikleid töödes »Die balt. Provinzen Russlands« (Leipzig, 1868, II tr. 1869), »Baltische und russische Culturstudien aus zwei Jahrhunderten« (Leipzig, 1869; II tr. pealkirjaga Russ. u. balt. Charakterbilder aus Geschichte und Literatur, 1876, on ilmunud täitsa uuel kujul), »Jungrussisch und Altlivländisch« (Leipzig, 1871). Ajaloo suhtes osutub siiski kõige tähtsamaks tema suur uurimus »Livland im achtzehnt. Jahrh. I. Bis z. J. 1766« (Leipzig, 1876), mille II kd. jäi kahjuks ilmumata. Peale selle andis E. välja a. 1869 poleemilise kirjutise »Juri Samarins Anklage gegen die Ostseeprovinzen Russlands. Eingeleitet u. commentiert«. Võrdlemisi vabameelse ja terava arvustajana polnud E. armastatud vene ega saksa mõõduandvais ringkondades Liivimaal; ta arvas sellepärast paremaks otsida omale uus tööala, juba 30-aastasena Saksamaale üle kolides. — E. suri Weimaris 20. I 1908 ukj.

Nekroloogid: Münchener Allg. Zeitung 1908, nr. 22; Herders Jahrb. f. Zeit- und Kulturgeschichte 1908, lk. 435; Herm. Diez, Biogr. Jahrbuch, hrsg. v. A. Bettelheim, 13. (1910), lk. 142—45. — J. v. Eckardt, Lebenserinnerungen I — II (1910). *A. R. C.*

EDERBERG, Friedrich Wilhelm, sünd. Haljala klk. Kavastu mõisas 18. VI 1859; õppis 1879—83 usuteadust Tartu ülikoolis. Üliõpilasena astus E. eesti rahvuslikult mõtlevate üliõpilaste ringi, oli kaastegev esimese eesti korporatsiooni asutamise katsel »Vironia« nime all (1881—82) ja selle ebaõnnestumise järel Eesti Üliõpil. Seltsi asutajaid (1883); võttis osa Eesti Kirjameeste Seltsi ja Aleksandri kooli komiteede tegevusest. E. oli juba üliõpilasena kirjanduslikult tegev, avaldades kirjutisi Jannseni »Eesti Postimehes«, A. Mohrfeldti (vt.) toimetatud »Meelejahutajas« ja iseraamatutes. Viimaste hulka kuuluvad tõlked vene kirjandusest: Gogoli »Jõuluöö« (1880), Turgenevi »Bjeshini aas« (1880) ja »Öömaja« (1882); ka tõlkis E. üliõpilasena ooperi »Preciosa« Vanemuise näitejuhi A. Wiera (vt.) soovil eesti keelde. — Peale prooviaasta pidamist Vändras õp. Sokolovsky juures sai E. 1885. a. Vändra koguduse abiõpetajaks ja asus sama a. sügisel Saaremaale Kaarma koguduse õpetajaks, kuhu jäi 1902. a.-ni, olles samal ajal ka Kaarma kooliõpetajate-seminari direktoriks ja usuõpetajaks. 1902. a. peale on E. Kambja koguduse õpetaja ja 1920. a. saadik Võru praostkonna praost. Liivimaa sinodi ülesandel võttis E. osa Eesti Lauluraamatu väljaandmise ja Piibli tõlke revideerimise komisjoni töödest, olles viimase kom. juhataja õp. J. Bergmann'i (vt.) surma järel. Abielus oli E. esimest korda Wilhelmine Elens'iga (vt. j. art.), kes tuttav luuletajana varjunime all »Helmi«. — Kirjanduslikku tegevust, mis algas üliõpilaspõlves, on E. jätkanud kuni viimase ajani, tehes kaastööd ajalehtedele ja ajakirjadele. Eriraamatud on peale eespool-mainitute peaasjalikult vaimuliku sisuga: »Kuldne varanduse kastike« (1888), »Jumala kümme käsku« (1890), »Ev.-Luth. usu jumalateenistus ja kirikuaasta« (1898), »Sõna ja sakrament« (1895, II. tr. 1899) j. t.; õpperaamatud: »Kateheetika« (1893) ja »Lühikene Piibli-teadus« (1893); Augsburi usutunnistuse tõlge (1891); apologeetilised kirjutised: »Kas Jumalat on olemas? (1910), »Kas Jumal on maailma loonud?« (1910), »Kas loodus jutustab Jumalast«? (1911).

Hermann, E. kirj. ajal., 484; isikl. saadud teated. *J. K.*

EDERBERG (sünd. Elens) Julie Wilhelmine, kirjanik; sünd. 27. I 1861 Virumaal Haljala klk. Kavastu mõisas, sai hariduse Tallinnas Foelschi kõrgemas tütarlastekoolis; tegi a. 1879 kooliõpetajanna eksami ja teotses õpetajana Soomes (Impilahel), Peterburis ja kodumaal; naitus a. 1886 Kaarma kirikuõpetaja F. Ederbergiga (vt.); suri 4. III 1897. — E. avaldas »Olevikus« ja »Postimehes« rea luuletusi, mis ilmusid hiljemini kogus »Rohu lillekesed« (1894), »Helmi« varjunime all. Peale selle on ta avaldanud paar jutukest ja kirjutanud mõned luuletused ka saksa keeles, tõlkides m. s. Koidulat. E.-i luuletused on enamasti usulise või rahvusliku põhitooniga, kuid ilma suurema kirjandusliku väärtuseta. (Eksituste ärahoidmiseks olgu tähendatud, et keegi teine luuletaja hiljemini ka »Helmi« varjunime on tarvitanud.) *F. T.*

EERIK V Adraraha (Plovpenning), Taani kun., sünd. a. 1216 Waldemar II pojana, sai juba 1218 Sönderjyllandi hertsogiks ja 1241 Taani kuningaks. Tema valitsusaeg oli väga rahutu sisetülide tagajärjel, mis takistasid ka E.-u plaani teostamist — ette võtta sõjakäiku Eestimaale. See kavatsus oli tekkinud juba E.-u isa päevil, ja tema eesmärgiks oli maa kaitsmine paganate ja venelaste vastu ning nähtavasti ka Taani võimuala laiendamine Narva jõe teisele poolele. A. 1242 olid Taani asevalitseja Eestimaal ja Liivi ordumeister kuningat palunud appi tulla, kuna Aleksander Nevski (vt.) ordumaid ähvardas. Kun. valmistus retkele ja oli juba laevastikuga Ystadis, kui toodi sõna, et venelased taganevad. Mõne teate järgi olevat E. siiski väge saatnud Eestimaale piiriäärsete kindluste kaitseks. Nähtavasti paavst Innocentius IV kirja (1245) mõjul mõtles E. uuesti sõjakäiku Eestimaale ette võtta ja kasutas selleks otstarbeks osa Lundi ppiiskopkonnas kogutud kümnisemaksust, mis äratas